

Pragmatikus együttműködés vagy létezhet más út?

A hazai erdőket érintő jogalkotási és érdekképviselési feladatok, kérdések az Európai Unió színterén

Szép Tibor¹

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a magyar erdőgazdálkodás szereplőinek túlnyomó többsége egyáltalán nem vagy csak kevéssé érzékeli az Európai Unió erdőgazdálkodási kérdéseket érintő munkájának, működésének fontosságát, nem értik az uniós döntéshozatalok folyamatát, nem érzik annak közvetett és közvetlen hatását a saját szakmai ténykedésükben. Ennek nagyon sok oka lehet.

Már maga a vezető intézményrendszer, a trilógus (a Tanács, a Parlament és a Bizottság) működése is meglehetősen bonyolult (nem beszélve a több száz szakbizottság, munkacsoport és egyéb formáció munkájáról), de a jogszabályalkotási munka talán az egyik legnehezebben érthető része e sokirányú feladatkörnek. Mindezt persze az sem könnyíti meg, hogy az egyeztetések, a döntéshozatal – összehasonlítva egy nemzeti szintű folyamattal – nagyon lassú, évek, akár évtizedek telnek el, mire kötelező érvényű előírássá formálódik egy-egy tervezet, arról nem is beszélve, hogy amikor ez végül megszűnik, annak életbelépéséig is még évek telhetnek el.

Egy átlagos magyar erdészeti szereplő számára, aki egy-egy gazdasági évben gondolkodik, ez túl hosszúnak tűnhet, ráadásul még a nyelvezete is idegen. Pedig az erdész tevékenységét – ismerve az erdőben zajló természeti folyamatokat – át kell hogy hassa a hosszabb távon történő gondolkodás.

Vegyük észre, hogy azok az uniós előírások, amelyek meghatározóak lesznek az erdővel kapcsolatos szabályozásban egy-másfél évtized múlva, azok épp most formálódnak. Ez azt is jelenti, hogy ugyan látszólag van idő a folyamatok befolyásolására, de óvakodni kell az „*ej, ráérünk arra még*” megközelítéstől. Ráadásul nem elég egy kiváló magyar betérjesztés, a probléma racionális megközelítése, ahhoz hogy a leendő jogszabályok a hazai erdőgazdálkodásra is kedvező hatással lehessenek – a demokratikus elveknek megfelelően – szövetségeket kell keresni a többi tagállam részéről is, hiszen a többségi támogatás hiányában a lehető legjobb kezdeményezés is kudarcra van ítélve.

Fontos kihangsúlyozni, hogy az Unió – a jól kitapintható veszélyek (pl. biodiverzitás stratégia - védett területek koherens hálózata stb.) – ellenére *egy fontos lehetőség az erdészeti ágazat számára*. Ezzel a lehetőséggel az ágazat jövője érdekében mindenképpen élni kell. *Az így megszerezhető forrásokat értelmes célok mentén kell felhasználni, az erdőre, erdőgazdálkodásra alokált pénzeszközöket pedig maradéktalanul lehívni.*

A magyar erdők egészségi állapotát, a magyar erdőgazdálkodók gazdasági helyzetét ismerve *nem megengedhető, hogy az erdőre elkülönített források akár csak egy kisebb részének hazai hasznosulását elmulasszuk, s végül ezeket más használja fel.*

Felvetődhet a kérdés, hogy egy egyszerű erdészeti szereplő hogyan jelenítheti meg az igényeit vagy problémáit uniós szinten? Nyilván az egyik kézenfekvő válasz az, hogy a mindenkori kormányzati szerveken keresztül, ugyanakkor ez *nem az egyedüli lehetséges út.*

Az Unión belül a jogalkotási folyamatok fontos szereplői *a civil szervezetek*. Ezt a nemzeti és nemzetközi zöld szervezetek nagyon is tudják, és hihetetlen hatékonysággal és erővel képviselik érdekeiket. A kézenfekvő megoldás az, hogy az erdőtulajdonosoknak, erdőgazdálkodóknak is fel kell venni a kesztyűt, ellenpólust kell képezni, de ehhez *fel kell nőnie az ágazati érdekképviselési rendszernek ahhoz, hogy érdekeit megfelelő eszközökkel és hatékonyan kom-*

munikálja és képviselje, különben a jövőbeni mozgástér egyre szűkülni fog, sőt akár több tekintetben ellehetetlenül.

Ahogy nemzeti szinten az egyes erdészeti szereplők érdekérvényesítése egyesületek, szövetségek útján történik, ennek megfelelően uniós szinten is létrejöttek ezek a szervezetek. Ahogy hazánkban a legfontosabb magánerdős érdekképviselési szereplő a *Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége* (MEGOSZ), úgy uniós szinten is megtaláljuk ennek a megfelelőjét, amely a nemzeti szervezetek szövetségéként jött létre *Confederation of European Forest Owners*, azaz CEPF né-

¹ okleveles erdőmérnök, közgazdasági szakmérnök, erdőgazdálkodási szakértő

ven. A CEPF mint a Magán Erdőtulajdonosok Európai Szövetsége Európa 23 országából (22 EU-tagállam és Norvégia) országos magán erdőtulajdonos szövetségeit tömörítő, brüsszeli székhelyű érdekvédelmi szakmai ernyőszervezet. Magyarországról a MEGOSZ a CEPF teljes jogú tagja, az EU-szintű érdekérvényesítésének fontos szakmai színtere.

Az Európai Unió közvetlen alkalmazásában az erdészeti szakterületen több magyar is dolgozik. A legismertebb talán *Szedlák Tamás*, aki az Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóságán (*European Commission DG Agriculture and Rural Development*) szabályozási és erdészeti politikai ügyek vezetője.

A magán erdőtulajdonosokat és gazdálkodókat tömörítő CEPF munkájában, a bio- és körforgásos gazdaság, a klímaváltozás mérséklése, fenntartható ökönomia szakterületeken mint tanácsadó pedig *Komlós Dániel* tevékenykedik. A nemzeti szintet mind a kormány, mind a civil szervezetek részéről delegált szakértők képviselik.

A CEPF elsődleges feladata az Európai Bizottsággal, az Európai Tanáccsal, valamint az Európai Parlamenttel való folyamatos konzultáció és az erdőgazdálkodás számára fontosabb EU intézményekben való „lobbitevékenység”. Az egyik legfontosabb feladat a nemzeti tagszervezeteikkel egyeztetett álláspontok képviselése az EU erdővel kapcsolatos jogalkotási folyamataiban. A fenti munka igényli a folyamatos személyes jelenlétet, ezért a szervezet székhelye Brüsszelben található. Az álláspontok kialakítása más, a mezőgazdaság és az erdőalapú gazdasági szektorokat képviselő szakmaközi szervezetekkel együtt is megvalósul. Ezekkel a szervezetekkel rendszeres az egyeztetés. A CEPF-en kívül a primer erdészeti szektorokat képviselő szervezetek közül fontos kiemelni *Copa-Cogeca-t*, a teljes agrárszektor európai platformját, vala-

mint az állami erdőgazdálkodó szervezeteket tömörítő *EUSTAFOR-t*.

Az EU soros elnökségét Magyarországon 2024. július 1-jétől december 31-ig látja el. Ebből rögtön adódik a kérdés: *Milyen fontosabb erdőt, erdőgazdálkodást érintő szabályozások, jogalkotási folyamatok zajlanak jelenleg EU-szinten?*

Az erdőgazdálkodás az EU-s alapszerződés értelmében tudatosan nemzetállami hatáskör, ezért az EU közvetlen szabályozást nem alkalmazhat. Egyes vélemények szerint ez az egyes tagállamok nagyon eltérő erdészeti adottságai mellett azért is alakulhatott így, mert az egyre erősödő zöld törekvéseket jobban lehet nemzeti szinten kezelni.

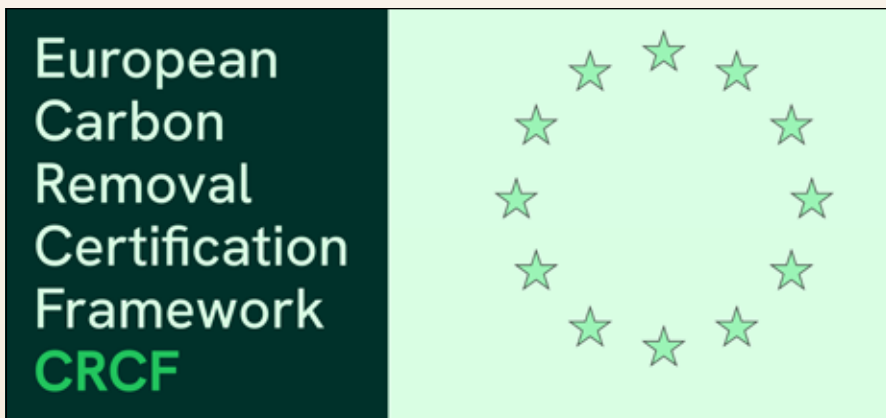
A fenti szándék ellenére az éghajlatot, a környezet- és természetvédelmet érintő EU-s szakpolitikában az erdőket

zetet, a szén-dioxid-eltávolítás uniós tanúsítási keretrendszeréről szóló rendelettervezetet, az erdőmonitoringról szóló rendelettervezetet és azt az EUDR-t, ami már hatályban van, azonban a végrehajtásával kapcsolatban komoly aggályok merültek fel az erdőgazdálkodás és az erdőalapú gazdaság szektoraik oldaláról.

Két jogszabály lehet a közeljövőben közvetlen hatással az erdőgazdálkodókra: az EUDR hatása a fentiekben foglaltak tükrében, valamint a CRCF (*Carbon Removal Certification Framework*). Fontos leszögezni, hogy a CRCF egy önkéntes keretrendszer, amely egy kiegészítő bevételi forrást jelenthet az erdőgazdálkodóknak.

A CRCF magában hordozza azt a veszélyt, amennyiben az idei és jövő évben kidolgozandó tanúsítási módszerek nem megfelelőek, hogy a jellemzően nagy, multinacionális piaci szereplők környezetvédelmi ambíciói által mozgott (és gyorsan változó) piaci körülmények diktálhatják ennek az önkéntes keretrendszernek a feltételeit.

Röviden tehát a multinacionális (zömmében jelentős üvegházgáz-kibocsátó) cégek piaci érdekei befolyásolhatják az erdőgazdálkodást, annak természete és módszerei figyelembevétele nélkül. Egy másik veszély, hogy a szabályozás bizonyultsága és merevsége miatt sok magán erdőtulajdonos egyszerűen nem kíván belépni egy CRCF projektbe sem.

érintő jogszabályok száma egyre nőtt az elmúlt évtizedekben. A 2019 decemberében bejelentett Európai Zöld Megállapodás (*Green Deal*) ernyője alatt pedig az erdőket érintő jogszabályjavaslatok és jogerővel nem rendelkező stratégiák, iránymutatások száma egyre növekszik. Az erdőket a közeljövőben közvetlen érintő legfontosabb jogszabályok-javaslatok közül – a teljesség igénye nélkül – érdemes kiemelni: a talajmegfigyelésről szóló irányelv terve-

Aktuális feladat az is, hogy az EUDR végrehajthatóságával kapcsolatos kérdéseket tisztázzuk. Az egyes vélemények szerint a túlbonyolított rendszer bevezetését halasztani kellene. A jogszabályban szereplő, ez év végi kezdési dátum az érintett szektorokat rendkívül súlyosan érinti, az erdőgazdálkodás és az erdőre alapozott ipar erre nincsen felkészülve. A bevezetéssel kapcsolatban alapvető kérdéseket, definíciókat is tisztázni kellene, mint például az erdők

degradációjának, leromlásának kérdése. (A bevezetéséről azóta végrehajtási javaslat és megállapodás született az EU Bizottság és az EU Tanács részéről – a szerk.).

A szénmegkötés tanúsításáról szóló EU-s keretrendszerben (CRCF) el kell érni, hogy az erdőgazdálkodást segítő, annak mindennapi gyakorlatait elismerő és ösztönző tanúsítási módszerek kerüljenek kialakításra. A tanúsítási módszerek felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban kerülnek szabályozásra, az első ilyen aktusok 2025 közepétől várhatók (az előkészítés itt is évek óta folyik).

Előre tekintve meg kell említeni, hogy a KAP támogatási rendszer mellett az erdőgazdálkodás gazdaságosságát érintő egyik legfontosabb kérdés a biomassza alapú gazdaság (bioeconomy).

Nyitott kérdés, hogy e témakör milyen szerepet és szakpolitikai keretrendszert kap az idei évben megválasztott Bizottság munkarendjében. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a *kialakult fapiaci helyzetre tekintettel, a biomassza alapú gazdaság melletti érvrendszer összeállítás és annak megfelelő kommunikálása a közép-európai erdőgazdálkodás alapvető érdeke.*

A CEPF és partnerszervezetei (Copa-Cogeca, CEI-Bois, EUSTAFOR stb.) és a többi biomassza alapú szektor lobbitevékenységének ez az egyik legfontosabb célkitűzése ebben az időszakban. Az érdekelt szektorok nagy részét tömöríti a Brüsszelben aktív Európai Bio-gazdasági Szövetség (European Bioeconomy Alliance), amely a soron következő EU-s politikai ciklusra egy kiáltványt is közreadott. A Copa-Cogeca, EUSTAFOR, az Európai Földtulajdonosok Szövetsége (ELO) és az Európai Fi-

atal Gazdálkodók Tanácsa (CEJA) által közösen jegyzett, az áprilisi Mezőgazdasági és Halászati Tanácsra küldött állásfoglalás is ezt a folyamatot hivatott erősíteni.

Az erdők szerepe az éghajlatváltozással foglalkozó EU-s politikában továbbra is fókuszban marad. A következő EU-s ciklus legfontosabb ezzel kapcsolatos jogalkotási folyamata a LULUCF rendelet felülvizsgálata, amely közvetlenül érinti az erdőgazdálkodást.

A célok között szerepel, hogy a LULUCF rendeletben foglalt tagállami célok jobban építsenek a faanyag és egyéb, a fenntartható erdőgazdálkodásból származó megújuló anyagok fosszilis anyagokat helyettesítő képességére. A nemzeti és az EU erdészeti szervezeteinek a biomassza alapú gazdaságért folytatott lobbitevékenysége alapvető – az erdőgazdálkodás jövőjét jelentősen befolyásoló – ágazati érdek. A LULUCF-fel összefüggésben a CRCF-re a Bizottság úgy tekint, mint egy hasznos kiegészítés a klímavédelmi célok elérésében – vagyis a tagállami LULUCF célok teljesítésében –, habár ezen célok elérése komoly nehézségekkel is szembesül.

A *jelenlegi ciklus fő üzenete az, hogy az európai erdők a legfontosabb széndioxid-nyelő területek közé tartoznak*, amelyekre komoly feladat vár az európai klímacélok, vagyis a „nettó zero” jegyében kialakuló klímasemlegességben, általánosságban a fenntarthatóság környezeti pillérére alapozva.

A következő ciklus KAP támogatásával kapcsolatban még kevés az érdemi információ. A Bizottság (DG AGRI) már

elindította az információk összegyűjtését, hogy melyek legyenek a következő KAP ciklus erdőgazdálkodókat érintő fő prioritásai. A folyamatnak még nagyon az elején járunk, de fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a legjobban most, az alapvető irányvonalak megfogalmazásának időszakában alakíthatóak a célkitűzések.

A Bizottság az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság körül megjelenő „tanúsítási keretrendszerek” (pl. CRCF) megjelenésével indokolja az átfogó, egész EU-t lefedő monitoring rendszerek létrehozásának szükségességét. Ennek egyik legismertebb eleme az *erdők monitoring rendeletervezete*, amelynek jogalkotási folyamata jelenleg megtorpant. Ezen tanúsítási keretrendszerek monitorozása magában hordozhatja azt, hogy *a magántulajdonban levő erdőkről nagy felbontású térképes hozzájárással (akár 1:5000 méretarányban) érzékeny adatok is hozzáférhetővé válhatnak*. Magán-erdőgazdálkodói szempontból elsődleges, hogy meghatározott érzékeny adatok hozzáférhetősége és használata egyértelműen tisztázott legyen, és a magántulajdonról szóló adatok biztonsága jogi garanciákat kapjon.

Az Unió jelentette demokratikus keretek között a megfelelő erdészeti politika érvényesítése is egy egyezsége törekvés, ha tetszik, egy alkufolyamat, egy kompromisszumkeresés. Értelemszerűen a jogalkotási folyamatok elején mindig könnyebb a változtatás – a magyar szempontok megfelelőbb érvényesítése –, mint később. *Ehhez okvetlen kell egy jól működő, felkészült magyar báltérintézmény-rendszer.*

Lord Palmerston egykori brit miniszterelnököt idézve: „Angliának nincsenek örök barátai, Angliának nincsenek örök ellenségei, Angliának érdekei vannak.” (Ez a fordítás talán nem teljesen adja vissza az egész mondanivalót, ezért itt hagyom az eredetit: „We have no eternal allies, and we have no perpetual enemies. Our interests are eternal and perpetual, and those interests it is our duty to follow.”)

Jól ismerve a magyar erdőgazdálkodás és faipar jelenlegi gazdasági nehézségeit, azt gondolom, hogy mindkét ágazat szempontjából fontos és megkezdhetetlen az Európai Unióval megvalósuló pragmatikus együttműködés. *Nyitva hagyom a kérdést: létezik más út?*

Illusztrációk: **EU CAP Network, CEPF, greenpolicycenter.com, Carbonfuture, EFI**